

SWEDEN BOWS TO NAZI 'ULTIMATUM'

RUMANIA PLANS TO MOBILISE: SEE BACK PAGE

R.A.F. In Action: Bremen Reported Sunk: Germans
Bomb Norwegian Towns—Page Three

SVENSK NEUTRALITET

NEUTRALITET

En vanlig uppfattning är att Sverige varit neutralt sedan Waterloo och Bornhöft 1814. Det finns dock flera tillfällen då den svenska neutraliteten inte varit neutral i vår moderna mening. En gång är

under Krimkriget då Sverige försökte få med England och Frankrike på ett krig mot Ryssland för att återta Finland. Ett annat tillfälle är under första världskriget då Sverige omedelbart, och självmant, förklarar för Tyskland att man intar en "välvillig" neutralitet. Man går också med på tyska krav om mineringar och export.

På senare tid har uppgifter framkommit om att Sverige under kalla kriget inlemmade sina försvarsplaner, bland annat flygförsvaret, i Nato:s krigsplanläggning.

Ett ämne som under senare tid varit omdiskuterat är det svenska agerandet under andra världskriget. Två företeelser, eller tänkbara avsteg från neutraliteten, har varit särskilt diskuterade. Det gäller permittenttrafiken och "division Engelbrecht".

Permittenttrafiken 1940

Den 9 april 1940 angreps Danmark och Norge av tyskarna. Danmark föll ögonblickligen men motståndet i Norge höll ut flera veckor, med engelsk/fransk hjälp. Antalet tyska soldater i Norge var ganska stort och de skulle hem på permission då och då. Om de skickades per båt fanns en risk att de skulle sänkas av engelska båtar.

I maj 1940, medan Norge ännu kämpade, begärde tyskarna att få sända krigsmateriel via Sverige. Den svenska regeringen sa nej. I juni 1940, när Norge fallit, begärde tyskarna att få sända obehäpnade tyska soldater på tåg genom Sverige. Den svenska regeringen sa ja.

Varje dag skulle ett tåg få gå i vardera riktningen. Sammanlagt kom över två miljoner tyskar att resa på detta viset

genom Sverige. Ingen kontroll förekom att vapen och ammunition inte sändes med tågen. Trafiken pågick fram till slutet av 1943. Det hördes inga större protester från den svenska allmänheten. Man bör dock säga att tågtrafikens omfattning knappast var känd för det svenska folket.

Midsommarkrisen 1941

Sovjet och Tyskland hade från 1939 ingått en överenskommelse att inte angripa varandra, den s.k. Molotov-Ribbentroppakten. Den 22 juni 1941 bröt Tyskland denna överenskommelse och gick till angrepp på Sovjetunionen. Också Finland deltog i angreppet.

Samma dag överlämnades överlämnades en not (ung. diplomatisk begäran) till Sverige att tyskarna skulle få transportera en division från Norge till Finland. Också Finland understödde detta krav.

Den svenska utrikesministern Günther 1), statsministern Per-Albin Hansson och Kungen (Gustav V) träffades redan samma dag för att diskutera Sveriges hållning. En mycket omdebatterad historisk fråga är om Kungen vid detta möte hotade med att abdikera (avgå) om inte regeringen biföll tyskarnas begäran.

Följande dag hölls regeringssammanträde. De borgerliga partierna ville säga ja till tyskarnas begäran. Flera tunga socialdemokratiska politiker ville säga nej. Per-Albin säger i regeringssammanträdet att han fått uppfattningen att Kungen hotat med att avgå.

En dag senare, den 24 juni, röstas det i riksdagsgrupperna. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen säger med 159 röster mot 2 nej till tyskarnas begäran. Man håller emellertid en andra omröstning hur man ska ställa sig om de borgerliga partierna fortfarande säger ja. I denna omröstning finns en knapp majoritet för att i sådana fall säga ja. Senare under dagen fattar regeringen beslutet att säga ja till tyskarnas begäran.

Under två veckor sommaren 1941 transporterades 18.000 tyska soldater med vapen och utrustning från Narvik till Finland via Haparanda.

Om man bortser från de folkrättsliga aspekterna (vilka krav som ställs på en neutral stat) och ser saken ur en moralisk synpunkt, hur ska man då bedöma:

- att regeringen accepterade att de svenska järnmalmleveranserna till Tyskland via Narvik fick fortsätta
- att regeringen 1940- innan Norge var besegrat- avvisade tyskarnas krav att få sända krigsmateriel via Sverige.
- att regeringen medgav permittenttrafiken
- att regeringen medgav att division Engelbrecht flyttades från Norge till Finland via Sverige under det s.k. fortsättningskriget.

1) Günther var yrkesdiplomat utan partipolitisk bakgrund och hade 1939 ansett att Sverige borde aktivt delta i finska Vinterkriget på Finlands sida.